

Stanovisko České konference rektorů ke Zprávě hodnotitelů OECD o českém vysokém školství

Česká konference rektorů (ČKR) vítá důkladný rozbor současné situace v českém terciárním, zejména vysokoškolském vzdělávání, který představuje Zpráva hodnotitelů OECD z listopadu 2006 (Thematic review Tertiary Education – Country note Czech Republic; dále jen „Zpráva“).

ČKR k základním bodům této Zprávy konstatuje:

1. ČKR se ztotožňuje s tím, že mezi hlavní výzvy patří diverzifikace českého vysokoškolského systému. S tím souvisí i nutnost větší orientace na kvalitu odlišením „research universities“ od „teaching universities“ poskytujících profesní odborné vzdělání. Toto odlišení musí spočívat i v odlišném způsobu financování respektujícím zásadní význam research universities, přičemž ovšem nesmí znamenat jakékoliv znevýhodnění teaching universities oproti současnému stavu.
2. Zpráva identifikovala jako největší problém českého vysokého školství sektor neuniverzitního profesního (odborného) bakalářského vzdělávání, a tím dává prioritu kvantitě a přípravě profesní a dobře alokovatelné pracovní síly pro trh práce. ČKR si je vědoma významu tohoto úkolu a už řadu let podporuje myšlenku vzniku a rozvoje neuniverzitního sektoru. ČKR je však přesvědčena, že není možné upozadit rozvoj univerzit připravujících absolventy schopné nezávislého, kritického myšlení, samostatnosti a univerzálnější uplatnitelnosti. V této souvislosti se plošné vytváření institutů profesního vzdělávání (zejména pro profesní bakalářská studia) na všech univerzitách, do nichž by se transformovala především činnost současných vyšších odborných škol, nejvíce jako vhodná cesta, a to i s ohledem na schopnost existujících vysokých škol zajistit dostatečný počet studijních míst.
3. ČKR se připojuje ke kritice stavu, v němž financování terciárního vzdělávání v ČR představuje výrazný podprůměr zemí OECD. ČKR souhlasí s doporučením zprávy zvýšit podíl soukromých zdrojů na financování vysokých škol, včetně podpory inovačního procesu. V tomto se Zpráva ztotožňuje s dlouhodobým požadavkem ČKR na daňové úlevy pro soukromé subjekty financující výzkum na vysokých školách, daňová zvýhodnění při zakládání spin off firem univerzitami apod.
4. Otázka většího podílu studentů na financování vysokých škol ne zcela konkrétně doporučeného ve Zprávě představuje komplexní problém, k jehož diskusi či podílu na přípravě potřebných analýz je ČKR dlouhodobě připravena.
5. ČKR se připojuje ke kritice malého podílu vysokých škol na financování výzkumu a vývoje z veřejných zdrojů. Dodává, že podle kvalifikovaně provedeného hodnocení Radou pro výzkum a vývoj je vědecký výkon vysokých škol podstatně větší, než odpovídá tomuto malému podílu na financování. ČKR podporuje doporučení zjednodušit financování výzkumu z veřejných prostředků a posílit vazbu na skutečně dosahované výsledky.
6. ČKR se shoduje se Zprávou v ocenění Akreditační komise (AK) jako osvědčeného garanta kvality vysokých škol. O návrhu na její určité otevření (např. podíl studentů a absolventů, zastoupení podnikatelského sektoru) je ČKR připravena diskutovat, varuje ale, že případné nepromyšlené změny mohou relativně snadno vážně ohrozit kvalitu vysokoškolského vzdělávání. ČKR je přesvědčena, že je potřeba výrazně personálně rozšířit pracovní skupiny AK a finančně podpořit AK i její pracovní skupiny.
7. Zpráva navrhuje významné přesuny pravomocí v systému řízení vysokých škol. ČKR zdůrazňuje, že je nezbytné u všech tří pilířů systému řízení veřejných vysokých škol, tedy rektorů, akademických senátů a správních rad, vyvážit pravomoci a odpovědnosti. Přitom je však nutné postupovat tak, aby nebyla narušena nebo ohrožena autonomie vysokých škol, která je podle mezinárodního konsensu základním předpokladem konkurenceschopnosti univerzit v podmínkách postupující globalizace terciárního vzdělávání.
8. K opakovaně uváděnému tvrzení, že vysoké školy jsou zahleděny jen samy do sebe a musejí se otevřít navenek, ČKR pouze dodává, že tento proces již prokazatelně probíhá. Legitimní otázkou je samozřejmě dynamika tohoto procesu, která však nezávisí pouze na vysokých školách, ale i na vnějších podmínkách.

ČKR závěrem konstatuje, že Zpráva celkově obsahuje mnohé podnětné závěry, v některých významných bodech je ovšem její vyznění rozporné. I z tohoto důvodu by k jakýmkoliv změnám evokovaným nejen touto Zprávou mělo docházet po kvalifikované a dostatečně široké diskusi. ČKR je připravena, a to nejen z toho důvodu, že jí tak ukládá zákon o vysokých školách, se této diskuse aktivně účastnit.